మగువ

కొల్లేరు ఒడ్డున....అంటే ఇప్పటి పొద్దు కాదు. ఇప్పుడు కొల్లేరు చాలావరకు దిబ్బేసుకు పోయింది. దిబ్బేసుకున్నచోట ఊళ్ళు చాలా వెలిశాయి. ఇప్పటి ఊళ్ళు లేక పూర్వం గోపాల పురం కొల్లేరు ఒడ్డునే ఉండేది. ఆ రోజుల్లో సంగతి.

గోపాలపురంలో వేయిన్నొక్క గడప. వేయి దివిటీల కాంతితో వెలుగుతూ ఉండేది. గోపాల పురం వెలవకపూర్వం దిగువన కోసెడు దూరంలో ఊరూ, పేరూ లేని గ్రామం ఉండేది. గోపయ్య సతీ సమేతంగా వచ్చి, అక్కడ స్థిరపడిపోయాడు. ఏనాడు పుట్టాడో, ఏ అమ్మ పెంచిందో మనకు తెలియదు. మూడుముళ్ళూ వేసి, మూడవపెళ్లి చేసుకుని మూటాముల్లెతో సహా గోపమ్మతో వచ్చాడు. కులం, గోత్రం తెలియదు. వచ్చిన రెండు సంవత్సరాలకల్లా కన్ను మూశాడు. మరు నాడు మిట్టమధ్యాహ్నం ఊరు సురేసుకు పోయింది. బూడిద అయింది. గోపమ్మ పేరు పైకిరావడం అదే మొదలు. గోపమ్మకు అప్పటికి ముప్పయి ఏళ్ళ నిండాయి. మనిషి ఆజాను

జ్యోతి బుక్స్‌వారి
సంక్రాంతి కానుక
"నేను చూసిన
అమెరికా"
రచన: అక్కినేని నాగేశ్వరరావు

నాగేశ్వరరావు అమెరికా పర్యటనానుభవాలు
ఇంగ్లండ్, ఫ్రాన్స్, జర్మనీ, జపాన్ సందర్శన విశేషాలు
1/8 డెమ్మీ సైజు త్రివర్ణముఖచిత్రం 130 పేజీలు
ఆర్టుపేపరు మీద అరవై పైగా ఫొటోలు
వెల - రు. 2-50
వివరాలకు
జ్యోతి బుక్స్
బకింగ్‌హాంపేట * విజయవాడ-2
NVKR

మధుర

బాహువు. కండలు తిరిగిన శరీరం. మత్తగజం లాగా ఉండేది. ఊరు పరికించింది. బూడిద చేత పట్టింది. కళ్ళు చెమ్మగిల్లినాయి. కంపించి పోయింది. కొంచెంసేపటికి మనస్సు కుదుట పరుచుకుంది. పొలికేక పెట్టింది. దిశలు కంపించి నాయి. ఊరు అంతా కదిలివచ్చింది. ముందు వాలింది.

"మూడు రోజుల్లో ఊరు కట్టాలి" అంది.

"ఊరు! ఊ!" అంది.

దిక్కులు చూచింది. చూపు కొల్లేరు ఒడ్డున ఆగింది. గట్టున తెల్లని కొంగలు ఉన్నాయి. మనస్సు ఉప్పొంగింది.

"అదిగో, అక్కడ" అంది. చేతిలోని బూడిద వెదజల్లుకుంటూ ముందుకు నడిచింది. గట్టు చేరుకుంది. కొంగలు మూకగా ఎగిరిపోయినాయి. ఎగిరిన వేగంకన్నా ఎక్కువగా ప్రజలు తాటి చెట్లు ఎగ్రబాకారు. ఆకులు కొట్టారు. చెట్లు నరికారు. మూడు రాత్రులలో మరో ఊరు వెలిసింది. అమ్మపేరు తలుచుకుంటూ అయ్య పేరు పెట్టుకున్నారు ఆ ఊరికి. అదే గోపాల పురం.

ఊరు కట్టిన నేల సర్కారువారి జమానా కింద ఉంది. పరగణా ఆక్రమించుకోవడానికి అనుమతి కావాలి. ఊరు వెలిసిన వార్త విని గుర్రంమీద తెల్లదొర వచ్చాడు. వెంట మరో ఇద్దరున్నారు. అంతే. కళ్ళు ఎర్రజేశాడు. హుంక రించాడు. చాటింపు ఢక్కా కొట్టాడు. అందరూ వచ్చారు. ఎదట నిలబడ్డారు.

"ఊరు పీకేయాలి" అన్నాడు.

విన్నపాళాన ఊరు నిట్టూర్పు విడిచింది. బిక్కమొహం వేసింది. తెల్లవాళ్ళు అనుకున్నంత పనీ చేస్తారని ఆనోటా, ఆ నోటా విన్నారు. అందువల్లే అంతభయం. తెల్లవాడికి సమాధానం చెప్పేవాడు అక్కడ ఒక్కడూ లేడు. గుంపును తోసుకుంటూ, నడుం బిగించి గోపమ్మ గుర్రం ముందు నిలబడింది.

"నువ్వేనా నాయకురాలివి?" దొరగారి ఇంగ్లీషు వెంటవచ్చిన తెలుగు ఉద్యోగి తర్జుమా చేసి చెబుతున్నాడు.

"ఆఁ. నేనే!" హుంకరించింది. గుర్రం అదిరిపడింది. పగ్గాలు లాగిపట్టాడు తెల్లదొర.

"భూమి సర్కారువారిది. అనుమతిలేకుండా ఆక్రమించడం అపరాధం. వెంటనే ఖాళీ చెయ్యాలి."

"ఉన్న ఊరు బూడిదయింది. తలదాచు కోడానికి చోటులేదు. మండిన చోట నీరు ఇంకింది. నీటివనరుకోసం ఇక్కడ ఇళ్ళు కట్టు కున్నాము. ప్రభువులు మన్నించాలి." విన్నవించు కుంది.

"చావండి. ఈ స్థలంమాత్రం వెంటనే ఖా

ధర్మనిర్వహణ కత్తిసామువంటిది. ఎంతటివారికయినా. ఇది కేవలం స్వతంత్రులైనవారికి మాత్రమే వర్తించేది. ఆ స్వాతంత్ర్యం పరిమితమైతే సంఘర్షణ ఏర్పడుతుంది. 'స్వధర్మే నిధనం శ్రేయః.' అది ఏది? అన్నది బృహత్ సమస్యగా పరిణమించే సందర్భాలలో జయాపజయాలు నిర్ణయించడం దుస్తరం.

చెయ్యాలి. లేకపోతే పీకి పారవెయ్యాల్సివస్తుంది."

"అన్నా, సాటివాడవు. ఆయనకు ఇంగ్లీషులో నచ్చచెప్పు. మిట్టమధ్యాహ్నం ఉన్నట్టుండి ఊరు అంటుకుంది. ఆర్పడం మాచేతకాలేదు. క్షణంలో బూడిదయింది. ఊళ్లో పిల్లా జెల్లా చాలా మంది ఉన్నారు. అక్కడే ఊరుకడితే, నిద్రలో కూడా మంటలు కనుపిస్తే ధడుసుకోరూ? ప్రజల క్షేమంకన్నా ప్రభువులకు ఏంకావాలి! కొంచెం సర్ది చెప్పు." వెంట వచ్చిన ఉద్యోగిని బ్రతిమాలుకుంది. తు చ తప్పకుండా విన్నవించుకున్నాడు. భాష తెలిసినవాడికి ప్రజల బాధ అర్థం అవుతుంది. అందుకనే రెండు మూడు మాటలు చేర్చి అతి కనికరంగా ప్రభువులకు విన్నవించాడు. తెల్లవాడు వినిపించుకోలేదు. పగ్గాలకన్నా గట్టిగా పట్టుపట్టాడు. గోపమ్మ మరింత ముందుకు వచ్చింది.

"బాబూ, నీమాట నాకు రాదు. కనీసం మా ఆవేదన అర్థంచేసుకో. బూడిద ఉన్నచోట భవనాలు నిర్మించరు. మా దేశం, మా ప్రజలు అమంగళంగా భావిస్తాము. ఈ పిల్లా జెల్లని చూడు. పెరిగి పైకివచ్చి, ఈ గడ్డన కళ్యాణాలు చేసుకోవలసిన వాళ్లు. వాళ్లకు ఏదన్నా కీడు సంభవిస్తే మా గతేంకాను? వాళ్లను నమ్ముకునే మేమందరం జీవిస్తున్నాము. కావాలంటే ఆ శ్మశానం తీసుకుని ఇక్కడ ఊరు నిలపండి." కన్నీరు కారుస్తూ కాళ్లు పుచ్చుకుంది. గుర్రం కొంచెం పక్కకు కదిలింది. మీద ఉన్నవాడు కదలలేదు. ఉద్యోగి, చెవిలో నూరిపోస్తూనే ఉన్నాడు.

"ఊహుఁ! నేను ఒప్పుకోను. ఊరు పెరికెయ్యాల్సిందే. లేకపోతే పోలీసులను పిలిపిస్తాను. చెప్పండి." సింహంలాగా గర్జించాడు.

గోపమ్మ సివంగిలాగా ఎగిరిపడింది. నడుంకట్టు మరింత బిగించింది. మరికొంచెం ముందుకు వచ్చింది. కన్నీరు తుడుచుకుంది. కళ్లు ఎర్రబడ్డాయి. కూసం విడిచిన తాచులాగా మునివేళ్లమీద నించుంది. గుర్రం పగ్గాలు వడేసి పట్టింది. ఇంక పలకడం ప్రారంభించిందయ్యా—ఏమని!

"ఏమయ్యా! మా సీమలో బతుకుతున్నావు. మా కూడు తింటున్నావు. మమ్మల్ని ఏలుతున్నావు. ఏలేవాడికి ఏడు లక్షణాలుండాలి. ఏమీలేవు నీలో ఏతావాతా నేను చెప్పేది విను. ఊళ్లు పీకిన రాజులులేరు. మీ ఏలుబడికి చెప్పు. ఊరుపీకేది లేదు. పోలీసులు వస్తే ఊరు ఊరంతా కదులుతుంది. జాగ్రత్త. మీ మనుగడకే ముప్పు వస్తుంది."

ప్రజ ఉప్పొంగిపోయింది. మునివేళ్లమీద నించున్నారు. సింహం జముకులాగా ఊగిపోతున్నారు. గోపమ్మ గదమాయింపుతో గుర్రం ఎగిరి గంతేసింది. క్షణంలో కనుచూపుదాటిపోయింది.

తిరిగి తెల్లదొర ఆ ప్రాంతాలకు రాలేదు. ఊరు పెరకడానికి ఎవ్వరూ ప్రయత్నించలేదు. ఆ తరువాత విన్నదేమిటంటే—వచ్చిన తెల్లదొరకు ఫ్రాన్సు దేశంలోని 'జోన్ ఆఫ్ ఆర్కు' సంగతి గుర్తువచ్చి, గోపమ్మ జోన్ ఆఫ్ ఆర్కులాగా కళ్లకు కనుపించగా—పిల్లలున్నవాడేమో—భయపడి, పై అధికారులకు ఏదో విధంగా రిపోర్టు వ్రాసి, ఆ ఊరు సంగతే ఇంక పట్టించుకోలేదు. ఈ సంఘటన జరిగిన మరునాడే, మంచి ముహూర్తంలో గోపాలపురంలో దుర్గగుడి కట్టారు.

ప్రతి ఏడూ నవరాత్రులు వైభవంగా గోపమ్మ ఆధ్వర్యాన జరిగేవి. ఊరంతా ఒక్కటిగా నిలిచి అమ్మను కొలిచేవారు. ఆ తొమ్మిది రోజులూ రోజుకొక అలంకరణ చేసేవారు అమ్మవారికి. కోటి ప్రభల వైభవం, సహస్ర కళ్యాణాల వెలుగు. ఊరు కళకళలాడుతూ ఉండేది. ఒక ఏడు ఏమయిందంటే—

నవరాత్రులు జరుపుకుంటున్నారు. గోపమ్మ గర్భగుడిలో నిలబడి అమ్మవారికి కుంకుమపూజ జరిపిస్తున్నది. ఊరి జనమంతా వచ్చి కళ్లార చూస్తున్నారు. ఒక కుర్రవాడు పరుగెత్తుకుంటూ వచ్చాడు. జనాన్ని తోసుకుని గోపమ్మను సమీపించాడు.

"అమ్మగారూ, బాడవ పొలాన, మెట్టచేను దగ్గర కొట్టుకుంటున్నారు. తలలు బద్దలవుతున్నాయి. త్వరగా రండి." పరుగెత్తుకువచ్చిన ఆయాసం దిగమింగుకుంటూ చెప్పాడు. విన్న విసురున లేచింది. రయ్యిమని గుంపును దూసుకుంది. పొలిమేరవైపు పరుగెత్తింది. ఒకరిద్దరు పెద్దలు వెంట నడిచారు. వెనక్కు తిరిగి కళ్ళు ఉరిమింది. ఆగిపోయారు.

"నేను కొట్లాటకు కాదయ్యా, వెళ్లేది. అంత అవసరంవస్తే కబురు పెడతాలే. ఇక్కడే ఉండి కుంకుమపూజ చేయిస్తూ ఉండండి." చిన్నబుచ్చుకున్నారు. ఆగిపోయారు.

మెట్టచేను చేరుకుంది. కర్రలు కదులుతున్నాయి. బుర్రలు బద్దలవుతున్నాయి. రక్తం

తల్లావఝుల సరోజిని

ఉచితం

ఆశ్చర్యకరమైన తక్కువ ధరలకు అందమైన చేనేత చీరెలుతెప్పించుకొనండి. పోస్టేజితో సహా ఒక చీరె రు. 8/50, 2 చీరెలు రు. 16—, 3 చీరెలు రు. 24, డీలక్సు క్వాలిటీవి పోస్టేజితో సహా 1 చీరె రు. 12/50, 2 చీరెలు రు. 24—, 3 చీరెలు రు. 35. స్పెషల్ క్వాలిటీవి పోస్టేజితో సహా 1 చీరె రు. 16—, 2 చీరెలు రు. 30—, 3 చీరెలు రు. 42— మూడు చీరెలతో కొత్త సంవత్సరపు జేబు డైరీ, కాలెండరు తమ్మలు ఉచితం. అడ్రసు ఇంగ్లీషులో వ్రాయుచు మీ ఆర్డరును నేడే పంపండి.

PARIS COMMERCIAL CO. (APWD),
Post Box No. 1804, DELHI-6.

ఆస్పి బ్లోలో

విద్యుచ్ఛక్తితో నడుపబడు నాప్‌శాక్
మిస్ట్ బ్లోయర్ అండ్ డస్టర్

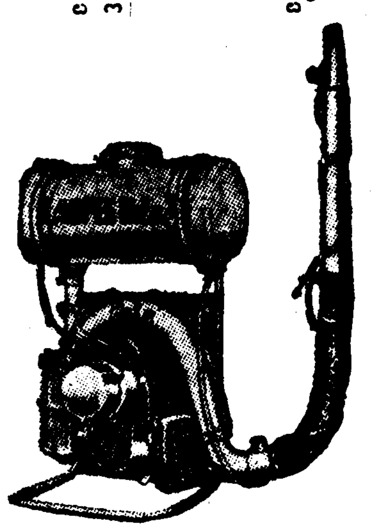

పైరు నాశనంచేయు కీటకములను, తెగుళ్లను పొడిమిగ, పటువుగ, శీఘ్రముగ అదుపుచేయును

తయారు చేయువారు:

అమెరికన్ స్ప్రింగ్ & ప్రెస్సింగ్
వర్క్సు ప్రైవేట్ లిమిటెడ్,
మలాడ్, బాంబే—64.

ఆంధ్రకు ఏజెంట్లు:
శ్రీ రామా కార్పొరేషన్

పి.బి. నెం: 31, రాజమండ్రి.
పి.బి.నెం. 303, విజయవాడ—2.

SUVARNA

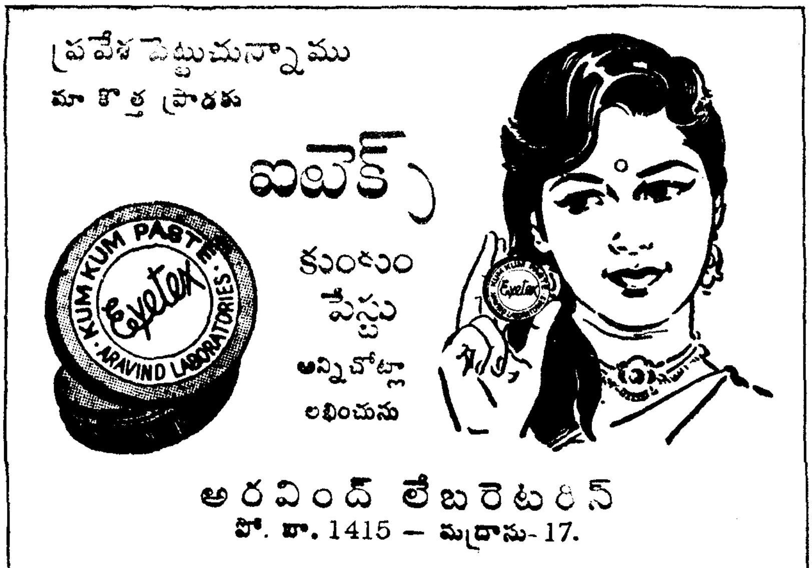

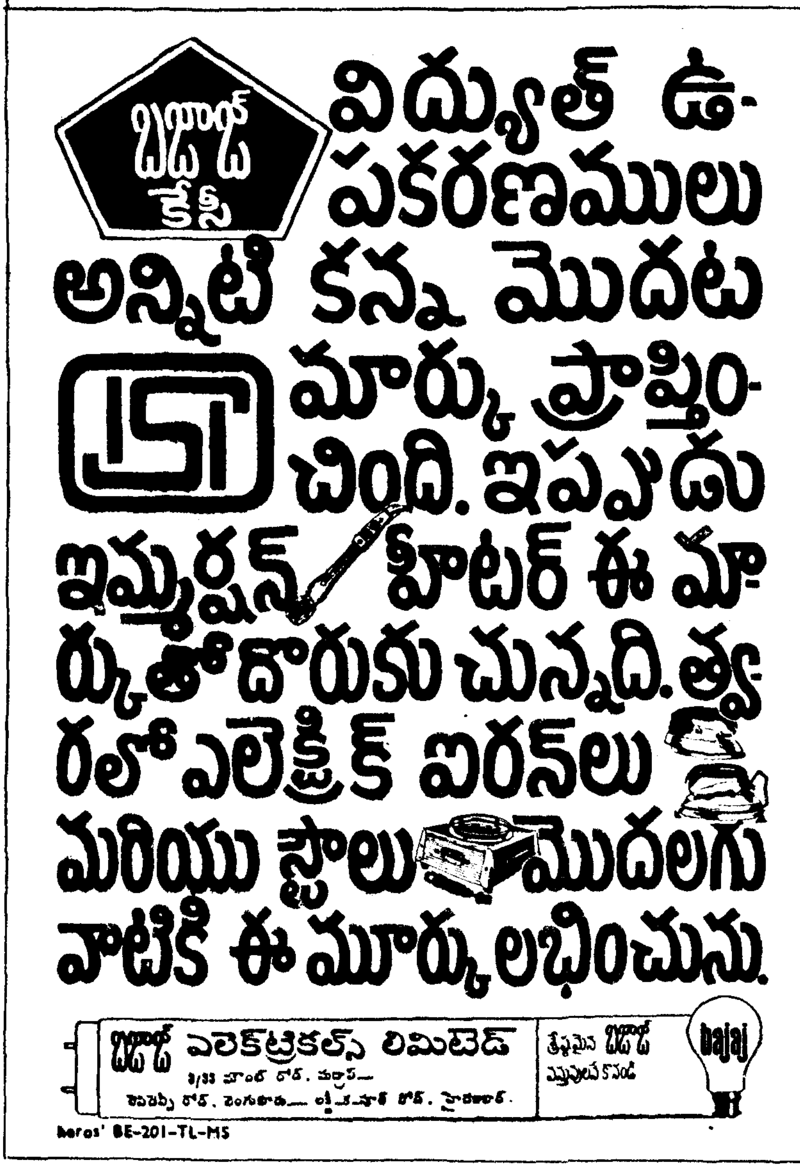

మధుర

కారుతున్నది. మధ్యకు దూకింది. కర్రలు పడేసి పట్టింది. ఎక్కడివారు అక్కడ ఆగిపోయారు.

మెట్టచేను గట్టు దగ్గర రామయ్యకు, భద్రయ్యకు తగాదా వచ్చింది. గట్టు నా పొలంలోకి వచ్చిందంటాడుభద్రయ్య. కాదంటాడురామయ్య. అవును, కాదు. ఈ రెంటి మధ్యే సంఘర్షణలు వచ్చేదీ, ఘర్షణలు పడేవీను. తెల్లవారకముందే వచ్చి భద్రయ్య గట్టు కూలదోస్తున్నాడు. కాలవగట్టుమీదగా వస్తున్న రామయ్య కంట బడింది. మాటలు ముదిరి కర్రలెత్తుకున్నారు. ఇదీ జరిగింది. జరిగింది విన్నది. విన్నపాళాన క్షోభించింది.

"ఏమయ్యా, కర్రసాము కోరికగా ఉంటే తొమ్మిదవరోజున గుడిదగ్గర ఏర్పాటు చేసే దాన్నిగా? దుర్గ కూడా చూసి ఆనందించేది. రక్తవర్ణం అమ్మవారికీ ఇష్టమే. పదండి. కుంకుమ పూజ సగంలో ఆపివచ్చాను." అందరూ చిన్న బోయారు. అమ్మను ఎదిరించడానికి ఎవరికీ గుండెలు చాలవు. సాక్షాత్తూ దుర్గ. నవరాత్రులేమో మరింత దేదీప్యమానంగా ప్రకాశిస్తున్నది.

"అదికాదు, గోపమ్మా. ముందుగా కర్ర ఎత్తింది భద్రయ్య." తలమీదనుంచి కారుతున్న రక్తాన్ని తుడుచుకుంటూ విన్నవించుకున్నాడు రామయ్య.

"రామయ్యే కర్ర ఎత్తాడు ముందు. వేస్తాడేమోనని ముందేవిసిరాను, అంతే. చూడు, గట్టు ఎంత లోపలికి వచ్చిందో."

"మొదటినుంచీ అక్కడే ఉంది. నేను కదపందే!"

"మరి పదిసెంట్లు ఎట్లా లోపలికి వచ్చింది?'

"ఎక్కడన్నా గట్లు కదులుతాయా, భద్రయ్యా?" అంది.

"నీకు తెలియదు, గోపమ్మా. రామయ్య కదిపాడు."

ఆమాట అనేటప్పటికి కోపం వచ్చింది గోపమ్మకు. తనకు తెలియంది ఏమీలేదు. కళ్లు ఎర్ర జేసింది. జేగురు రంగుచూసి భద్రయ్య భయపడ్డాడు. శక్తి స్వరూపిణి శపిస్తే?

"నోరు ముయ్యి, భద్రయ్యా! ఊరుకట్టిన దాన్ని, గట్టు సంగతి తెలియదంటావా? తలలు బద్దలు కొట్టుకోకపోతే, నన్ను అడక్కూడదు? ఊరు పేరు తీసేశావు. చూడు, భద్రయ్యా, కర్ర ఎత్తినందుకు శిక్ష ఏమిటో తెలుసా? మూడుపొద్దులవరకూ ఊళ్లో అడుగుపెట్టకు. దేవిప్రసాదం ఇక్కడికే పంపుతాను. తెలిసిందా?" రామయ్యను తీసుకుని వెళ్లిపోయింది.

భద్రయ్య అక్కడే ఉండిపోయాడు. ఇది రాజుల శాసనం కాదు, తెల్లదొరల తాఖీదుకాదు. దుర్గ, సాక్షాత్తూ దుర్గాదేవి గోపమ్మ హుకుం! శిరసావహించవలసిందే.

పూజలు ముగిసి, భజనలు ఆపేటప్పటికి రాత్రి పదకొండు అయింది. చలిగాలి రివ్వున వీస్తున్నది. ఎక్కడివారు అక్కడ ఇళ్ళు చేరుకున్నారు. గోపమ్మమాత్రం [illegible], గుళ్ళోనే కూర్చుంది. గర్భగుడిలో అఖండజ్యోతి వెలుగుతున్నది. కుంకుమతో నిండిన దుర్గ రక్తవర్ణంతో ప్రకాశిస్తున్నది. ఈ చలిగాలి మరింత హెచ్చింది. చలి వణికిస్తున్నది. గోపమ్మ దీర్ఘంగా ఆలోచిస్తున్నది. 'భద్రయ్య పొలిమేర దగ్గరే ఉండిపోయాడు. రోజా పూజ చూస్తూ ఉండుకు నోచుకోలేదు, పాపం!' గోపమ్మకు జాలివేసింది. దిగున లేచింది. పొలిమేర చేరుకుంది. చెట్టుకింద చలితో వణుకుతూ భద్రయ్య కునుకు తీస్తున్నాడు. ఉలిక్కిపడి లేచాడు. గోపమ్మను చూశాడు.

"వార్నే శిక్ష. పద, ఇంటికి" కన్నతల్లికళ్ళు మిన్నగా పలికింది. భద్రయ్యకు ఎన్నో ఆవేశం వచ్చినాయి కాని, ఏంచెయ్యగలడు? అన్నీ అణుచుకున్నాడు. గోపమ్మ వెంట ఇంటికి నడిచాడు. ఎదిరించడానికి ధైర్యంలేదు.

తిరిగి గుడి చేరుకుంది. [illegible] దగ్గరనుంచి గోపమ్మ మనస్సు ఆవేదనతో నిండిపోయింది. సప్తసముద్రాల అల్లకల్లోలం ఆమె హృదయాన్ని పెనవేసుకుంది. వ్యథతో పెనుగులాడుతున్నది. దుర్గకు మొకరిల్లింది.

"అమ్మా! రక్తం నేలబడ్డది మచ్చపోదు. కక్షలు పెరుగుతాయి. [illegible] ఊరు మునిగిపోతోంది. నేను [illegible] కాదుగా? ఎప్పటికైనా నీ దగ్గరకు రావలసిందే. తరువాత తరతరాలకు ఈ కక్షలే నిలిస్తే పొందు కలిపేదెవరు?" వెక్కి వెక్కి ఏడ్చింది. ఏడుపు ప్రాకారంలోనే ఇంకిపోయింది. ఆరామమంతా జోరు [illegible] జిగేలుమనే వెలుగు. వెలుగుచూసి గోపమ్మ మనస్సు [illegible] ముద్ద అయింది. కన్నులనుండి ఆనందబాష్పాలు రాలినాయి. ఆ పరవశంతో అక్కడే ఆ రాత్రి గడిపింది.

తెల్లవారింది. రామయ్యకు, భద్రయ్యకు కబురుపెట్టింది. కూర్చోబెట్టింది. ఏంచెప్పింది? దుర్గమ్మ చెప్పిందే!

"రాత్రి దుర్గమ్మ ఏంచెప్పిందో విన్నారా? 'తండ్రుల కక్షలవల్ల తరాలకు చెరుపు రాకూడదు. అమ్మపెట్టిన [illegible] ఊరుకు అపనింద రాకూడదు. కయ్యానికి కర్ర విసిరిన వారు వియ్యానికి కాలు దువ్వాలి. 'పార్వతికి, శివయ్యకు పెండ్లి చెయ్యి' మందయ్యా. 'తగాదా పత్రం చేనుగట్టు తీసేసి, రెండు చేలూ భరణంగా దంపతులకు ఇవ్వు' మందయ్యా. సమ్మతమేనా? అమ్మమాట వింటారా?" అంది.

"అమ్మ చెప్పాకపోతే, నువ్వు చెబితే కాదంటానా, గోపమ్మా? అట్లానే. రామయ్యా,

అలక

సినీ తారల ఫోటోలు

మీ అభిమాన సినీతారల ఒరిజినల్ ఫోటోలు అందమైన పోజులలో పెద్ద సైజు డజను వెల రు. 5— పోస్టేజి రు. 1— అదనం.

CINE PHOTO DISTRIBUTORS,
Govt. Regd. No. 2075.
TANUKU (W.G.) A.P.

పాదాలలో ఆనెలు

పాదాలలో ఆనెలు, కండలు పెరిగి, వేళ్ళు పాతుకు పోయి పాదము నేలపై పెట్టలేక రాళ్ళు తగిలిన ట్లు త్రుళ్ళిపడువారు పై పూతగా వాడినచో వేళ్ళతో సహా మాయంచేయుగల సంజీవి వెల పోస్టు ఖర్చులతో రు. 5—50 న. పై.

కొక్కొకము చిత్రపటములుగలది రు. 1—50
దాంపత్య రహస్యములు రు. 3—00
తెలుగు హిందీ స్వయంశిక్ష రు. 4—50
తెలుగు-ఆంగ్ల భాషాబోధిని రు. 5—00

పోస్టు ఖర్చులు ప్రత్యేకము.

ప్రభ అండ్ కో
3, మలయపెరుమాళ్ వీధి, మద్రాసు-1

అమూల్యమైన తెలుగు ప్రచురణలు

	వెల రూ. పై
జ్వాలాముఖి (నవల)	
శ్రీ అనంతగోపాల శెనడే	3—50
పోతన: శ్రీ నిడుదవోలు వేంకటరావు	2—75
జాపే-లక్ష్మి	1—50
ప్రజాభ్యుదయానికి ప్రణాళికలు	0—75
దేశదేశాల జానపద కథలు	0—75
భారతదేశం నేడు-రేపు: శ్రీ జవహర్‌లాల్ నెహ్రూ	0—75
కల్కి-లేక నాగరకతా భవిష్యత్తు డా॥ ఎస్. రాధాకృష్ణన్	0—75
ఏక ప్రపంచము-భారతదేశము ఆర్నాల్డ్ టాయన్‌బీ	0—75
జాతీయ పంచాంగము	0—20
మద్య నిషేదము ప్రశ్నోత్తరములు	0—15

పుస్తకాల పోస్టేజి ప్యాకింగుకుగాను ధరలో 12½ శాతం, రిజిస్ట్రేషన్ నిమిత్తం 55 పైసలు పంపాలి రూ 25 లేక అంతకు పైగా వెలగల పుస్తకాల రవాణాకు పోస్టు కర్చులు పంపనవసరంలేదు.

దొరకుచోట్లు:

పబ్లికేషన్స్ డివిజన్

ఢిల్లీ: పోస్టుబాక్సు నం 2011, ఓల్డ్ సెక్రెటేరియట్
మద్రాసు: 24, కచేరీరోడ్డు

DA-64/475

మధుర

మరి మీ అమ్మాయిని మా అబ్బాయికి ఇస్తావా? ఇంకా నామీద కోపంగానే ఉన్నావా?'' అన్నాడు భద్రయ్య.

"ఎంతమాట! నీతోటి వియ్యం నాకు ఎప్పుడూ ఇష్టమే. గోపమ్మ సంకల్పం, దుర్గమ్మ ఆశీర్వాదం! ఇంతకన్నా ఏంకావాలి! శుభస్య శీఘ్రం.''

మరునాడు మంచి ముహూర్తాన దుర్గ గుడిలో పార్వతికి, శివయ్యకు వివాహం జరిగింది. ఆ మరునాడు వియ్యంకులు ఇద్దరూ చెట్టాపట్టాలు వేసుకుని, చేనుగట్టు పడతోశారు. తరతరాలకు పొందునిలిచిపోయింది.

గోపమ్మను గురించి వ్రాయాలంటే కావ్య రచనకు పూనుకోవడమన్నమాట. ఆంధ్రదేశంలోని పత్రికలు చాలవు. అందుకనే ప్రతి దీపావళికీ ఆమె జీవిత చరిత్ర క్లుప్తంగా వినడం, వినిపించడం జరుగుతుంది. ఇంతకన్నా మనం సమర్పించగల పుష్పాంజలి మరొకటిలేదు. ఆ రోజుల్లో ఎన్నికలులేవు. ఎన్నుకున్నవాడులేడు. కాని రాజ్యం ఏలింది. ఆమెకు చదువురాదు. మద్దులు చెప్పింది. ఆమె వంశం ఆమెతోనే అంతమయింది. కాని, ఎన్నో వంశాలు నిలబెట్టింది. ఊరికి మగడిపేరు పెట్టుకున్నందుకు మధుర, ద్వారక కన్నా మించిన పేరుతెచ్చింది. గ్రామీణులను ఒకే తాటిమీద నడిపించింది. ఆమెను ఎదిరించిన వాడులేడు. గోపమ్మ హుకుమును శిరసావహించనివాడు కనుపించడు. ఆమెను అక్క, అమ్మ, చెల్లి—ఇలా ఏ ఈడువారు ఆ వరుసన పిలిచేవారు. పిలిచినదే తడవుగా పలికేది. పలుకులో తేనెలు కురిసేవి. కురిసిన జల్లుకు ప్రజలు పులకరించేవారు. పులకరింతకు ఊరు ఎప్పుడూ నవ్వుతూ ఉండేది. కొట్లాటలు లేవు, కజ్జాలు లేవు. కొల్లేరుదాటి కోర్టుకు వెళ్లినవారు లేరు. రచ్చబండలు లేవు. పచ్చని కాపురాలు, ఆకుపచ్చని తోరణాలు. కొల్లేరమ్మకు ఆ ఊరు సిగలో పువ్వు. కొద్దిరోజులు తక్కువగా నూరు సంవత్సరాలు ఊరు ఏలింది. పాపిష్టి దేవుడు మనిషి ఆయువు నూరు సంవత్సరాలకంటే ఎక్కువపెట్టలేదు. ఎక్కువపెడితే, గోపమ్మలాంటి వాళ్ళు నలుగురు ఉంటే, ఆ నలుగురూ చిరంజీవులైతే నాలుగు దిశలు ఏలేవారు. వారి ఏలుబడిలో ప్రపంచం ఎంత హాయిగా బ్రతికేది! అది ఊహించరాని ఆనందం.

చివరి ఏడు ఏమి జరిగిందో విన్నారా? ఉన్నట్టుండి, కొల్లేరు ముంచుకు వచ్చింది. ముంపుతో చేలు మునిగిపోయాయి. పొట్టలు వేసుకునే పంట పూర్తిగా నాశనమయింది. దుర్గమ్మ గుడిదగ్గర వెల్లువ ఆగిపోయింది. ఊరు పాలించే దెవరయ్యా? దుర్గమ్మా, గోపమ్మగా? ఊరు ముంచడానికి కొల్లేరమ్మకు గుండెలెక్కడివి! దుర్గమ్మ కళ్ల ఎరుపో, గోపమ్మ

గుండె ఆరుపో తెలీదు, రెండురోజుల్లో కొల్లే రమ్మ వెనకంజ వేసింది. వేసినదే తడవుగా నాగళ్లు కదిలినాయి. సొళ్లుపడ్డాయి, విత్తనాలు విరజిమ్మాలు. ఎలో ఆరుమాసాలకు కొత్త పంట. కాని కొల్లేరమ్మకు శివమెత్తితే? తిరిగి పొంగితే? తాను ఉండగానే కొల్లేరమ్మకు పాతం నేర్పాలి.

"పంట రాలేలోపల గుడి ఎత్తున గట్టు పొయ్యాలి. ఊc. వెళ్లండి. బండ్లు కట్టుకు రండి." అన్నదే తడవుగా, రాత్రింబగళ్లు కష్ట పడి గట్టుపోశారు. గోసమ్మ గట్టుమీద నించుంది. చేతులు జోడించింది. కొల్లేరమ్మవైపుచూచింది. దుర్గమ్మను తలుచుకుంది. శాసించిందయ్యా! ఏమని?

"కొల్లేరమ్మా! దేవతవైతే నిజాయితీగా బ్రతుకు. దయతో నామాట మన్నించు. గట్టు దూసుకురాకు. నీ మొక్కులు చెల్లిస్తా. మనిషి లాగా ప్రవర్తించి, గట్టు దూశావో—నిన్ను పూర్తిగా మట్టితో కప్పేస్తాను" అందయ్యా! అమ్మ పలుకు ఏమోగాని, నేను విన్నంతవరకూ కొల్లేరు ఆ గట్టుదాటలేదు. దాటి ఉంటే ఆనాడే గోసమ్మ కొల్లేరును మట్టితో పూడ్చేది. ఈనాడు మనకు కనుపించేదికాదు కొల్లేరు.

ఆ తరువాత ఏం జరిగిందో తెలుసా? కొల్లేరమ్మ నిజంగా దేవత కొబట్టే ఊరుకుంది. మరి సర్కారువారు మనుషులేగా? పన్నులకోసం ఊరుమీదపడ్డారు. పంట పోయిందయ్యా అంటే వినిపించుకోరే! తాశీల్దారు వచ్చాడు. తాఖీదులు వచ్చాయి. ఊరుభయపడలేదు. ససేమిరా పన్నులు చెల్లించలేమన్నారు. ఇక చేసేదిలేక కలెక్టరే జమా బంది వేసుకుని, ప్రత్యేకంగా వచ్చాడు. వెంట చిన్న, పెద్ద ఉద్యోగులు పదిమంది ఉన్నారు. గ్రామీణులందరినీ పిలిపించారు. చెప్పడం ప్రారం భించాడయ్యా. ఆc! ఇక్కడ ఒక సంగతి చెప్పాలి. వచ్చిన కలెక్టరు ఎవరో తెలుసా? తెనుగువాడు. ఆ రోజుల్లో మనవాడు కలెక్టరు గిరీ చెయ్యడం అదే మొదలు.

"పన్నులు ఎగవెయ్యడం తీవ్రమైన అప రాధం. అందులో ఊరంతా ఉమ్మడిగా, కలిసి కట్టుగా ఎగవెయ్యడం ప్రభుత్వాన్ని ఎదిరించడం కింద జమకట్టవలసి వస్తుంది. ఉత్తర హిందూ దేశంలో ఇట్లాగే జరుగుతూ వచ్చింది. అక్కడ సర్కారువారు ఏంచేశారో తెలుసా? తుపాకులు పేల్చారు. ఎంతోమంది ప్రాణాలు కోల్పో యారు. జాగ్రత్తగా ఆలోచించండి."

అప్పటికే గోసమ్మకు కన్నుచూపు తగ్గింది. నడుం వంగిపోయింది. చేతికర్ర ఆసరాగా, మెల్ల దిగా నడుచుకుంటూ వచ్చింది. కలెక్టరును చూచింది. మాట ఆనలేదు. మరింత దగ్గరగా వెళ్లి చూచింది.

"నువ్వురా! కోటయ్య మనవడివికాదూ?" అంది.

కలెక్టరు కొంచెం చిన్నబుచ్చుకున్నాడు. అభి మానం వేసింది. వెంటవచ్చిన తాసీల్దారు ఇది గమనించాడు.

"ఏయ్, అవ్వా! పరువూ, మర్యాదా లేకుండా మాట్లాడుతావేం? పెద్ద దొర! జాగ్రత్త!" గదమాయించాడు.

"ఏమా, దొర! ఈ గడ్డన పుట్టాడు. మా మనవడు. నా ఇష్టం వచ్చినట్లు పిలుస్తాను. ఈ రోజున కలెక్టరయ్యాడు కాని పుట్టుకపోదుగా? ఏం? ఏమంటావురా, రాధాకృష్ణయ్యా?"

ఏమీ అనలేను—అన్నట్లుగా కలెక్టరు రాధా కృష్ణయ్య మాటాడకుండా కూర్చున్నాడు.

"ఈ ఏడు పంటలు పోయినాయిరా. అనుకో కుండా కొల్లేరు ముంచేసింది. తినడానికి గింజలు కూడా లేవు. ఊరంతా అతి బాధగా బతుకు తోంది. పన్నులు మాఫీ చేయించరా, నీకు పుణ్య ముంటుంది."

"నాచేతుల్లో ఏమీలేదు.పన్నులు కట్టాల్సిందే."

"అయితే మమ్మల్నందరినీ కొట్టి, తిట్టి పన్నులు వసూలు చేస్తావా?"

"అంతవరకూ రాకుండా ఉండాలనే, ఇంత దూరం స్వయంగా వచ్చాను."

"వచ్చినందుకు మీనాన్న, మీతాత పుట్టిన గడ్డ చూశావు. పుణ్యం మూటకట్టుకున్నావు. ఈ గడ్డను పుట్టినవాడు కలెక్టరయ్యాడంటే ఊరికి పేరుకాదూ? నాకు పరువుకాదూ?"

"అవుననుకోండి. నా ఉద్యోగధర్మం నేను నెరవేర్చాలిగా?"

"ఉద్యోగధర్మం, తెల్లదొరలు సృష్టించిందా? నీవు పుట్టకముందే ఇక్కడ ధర్మం ఉంది. ఈ గడ్డన నీతి ఉంది. అన్నిటికన్నా మానవధర్మం ఒకటి ఉంది. అది నెరవేర్చాలిగా? మీ అమ్మకు పురుడుపోసింది మా దుర్గమ్మ. మా ఆలమందల గుమ్మపాలు తాగావు. ఈ గడ్డన పండిన పంట తిన్నావు. కాని, ఈ గడ్డ నిజాయితీ, నీతీ నీకబ్బ లేదురా! కన్న కడుపుమీదే కత్తి దూస్తావా!"

రాధాకృష్ణయ్య వింటూ కూర్చున్నాడు. కళ్లు చెమ్మగిల్లినాయి. తాతను పెంచిన పెద్దది—మను మడిని వేడుకుంటున్నది. తనకోసంకాదు—తన వారికోసం, తన ఊరికోసం, ఊరికి పెట్టు కున్న పేరుకోసం! జేబురుమాలుతో కళ్లు తుడుచుకున్నాడు. చిన్ననాటి ఊరు, చెట్లు, చేమలు, చెరువులు, దుర్గమ్మగుడి, భజనలు, పూజలు, గోసమ్మ వాత్సల్యం—అన్నీ ఒక్కసారి కళ్లల్లో తిరిగినాయి.

"అయితే నన్ను ఏంచెయ్యమంటావు, మామ్మా?" అన్నాడు, చిన్న పిల్లవాడిలా.

"మమ్మల్ని ఆదుకోరా. మా వెన్నుకాయి. నొకరికి లోపంవస్తే, నాన్న పొలం దున్నుకో. మెతుక్కులోపంలేదు" అందయ్యా! ఆ ఊళ్లో పుట్టినవాడేమో,సంస్కారంకలవాడేమో,దుర్గమ్మ పిలుపేమో—ఏంచేశాడో తెలుసా? వెంటనే రాజీ నామా పత్రం వ్రాశాడు. వెంటవచ్చిన తాసీల్దా రుకు ఇచ్చాడు. అక్కడే ఉండిపోయాడు. ఆంధ్ర దేశంలో సహాయ నిరాకరణ, నిరాహార దీక్షలు, ఉప్పు సత్యాగ్రహం ఆదిగాగం స్వాతంత్ర్యోద్యమం ఆనాటినుంచే ప్రారంభమయిందంటారు. గోపాల పురంలోనే ప్రథమ శంఖారావం బయలుదేరింది.

కలెక్టరు కర్షకులతో కలిసిన ఏడాది గోసమ్మ తల్లి కన్నుమూసింది. రెండు రోజులు తక్కువగా నూరు సంవత్సరాలు. సరిగ్గా దీపావళి [illegible] రాత్రులు కట్టిపెట్టారు. గోసమ్మను గొప్పగా, కోటిప్రభల సందడితో ఊరేగించారు. ఊరి నడిబొడ్డున ఆమెకు దహన సంస్కారం జరి గింది. ఊరి దేవతగా గోసమ్మకు ప్రతి ఏడూ మొక్కులు చెల్లించుకుంటారు. ఆ గడ్డన ప్రతి ఇంటా పుట్టిన పెద్దపిల్లకు ఆమె పేరు పెట్టు కుంటారు.

ఆ ఊరు ఎక్కడుందనీ, ఆనాటి నాయ కులు ఏమయ్యారనీ నన్ను అడగకండి. నాకు దుఃఖం వస్తుంది. ఆ ఊరు నామరూపాలు

[illegible]

లేవు. కొల్లేరుమాత్రం ఊరిని ముంచలేదు. ఆ నాయకుల పేరు ఇప్పుడు వినిపించదు. చరిత్రలోమాత్రం వారు మునిగిపోలేదు!

మరి ఎక్కడ? ఇదే ప్రశ్న అందరూ వేస్తారు. ఊరు పెరిగి పెద్దదై, పార్టీల రగడలో పట్ట ణమై, ఎన్నికల కోలాహలంతో నగరమై నామ రూపాలులేకుండా పోయింది. ఆనాటి నాయకుల పేర్లు [illegible] పదవులకోసం, పేరు కోసం పాకులాడి, నాటి వాడన్నలందరూ నేటి నాయకుల[illegible] రాజ్యాలువచ్చాయి. ప్రజాపరిపాలన [illegible]. కాని, గోపాలపురం పరువుమాత్రం [illegible] ఊరికీ దక్కలేదయ్యా! గోసమ్మ [illegible] ఎవ్వరికీ రాలేదయ్యా!

ఇదీ కథ! ★